

Батлав.БОУАӨЯ-ны, Хүрээлэн буй орчин,
Бодлого хэрэгжилтийн газар
Дарга

Зөвшөөрч, хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээсэн:
“Хаан булаг интернэйшнл” ХХК-ийн
Гүйцэтгэх захирал

Б.Баярбаатар

**ТӨВ АЙМГИЙН ЗААМАР СУМ, АР НАЙМГАНЫ ДУНД
ХЭСЭГТ ОРШИХ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫН 2025 ОНД
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

/ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: MV-005028 /

/ АЖ АХУЙ НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: 6195598 /

Хянасан:

БОУАӨЯ -ны ХБОБХГ-ын шинжээч..... /

Боловсруулсан:

“Хаан булаг интернэйшнл” ХХК-ийн байгаль

орчны мэргэжилтэн/ Э.Намсрай /

2025 он

**УУЛ УУРХАЙН ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
ХЯНАЛТЫН ХУУДАС**

Хянасан огноо	
Хянасан мэргэжилтний хувийн дугаар	
Дүгнэлт	
Шийдвэрийн төсөл	
Ололт, амжилттай тал	
Дутагдалтай сул тал	
Шаардлага	

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

НЭГ. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД, ТӨСЛИЙН ТУХАЙ ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ

- Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 6.1 болон 6.2-ыг үндэслэн дагуу тухайн төслийн хуулийн этгээд мэдээллийн төрлийн харгалзах мөр, багананд мэдээллийг товч хэлбэрээр үнэн зөв оруулах.
- Тухайн төсөлд хамаарахгүй хэсгийг “*хамааралгүй*” гэж бөглөх.
- 1.2.7 дахь хаалтын дараах зориулалт гэдэгт уурхайн хаалтын дараа нөхөн сэргээсэн газрыг бэлчээр, газар тариалан, агуулах, олон нийтэд зориулсан үйлдвэр, үйлчилгээ гэх мэт тухайн газрыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулахаар төлөвлөж буй бол орон нутагтай урьдчилан тохиролцсон чиглэлийг оруулах.

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
1.1	1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр	“Хаан булаг интернэйшнл” ХХК
	2. Аж ахуйн нэгжийн улсын бүртгэлийн дугаар	9011652113
	3. Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны чиглэл	Ашигт малтмалын ашиглалт,
	4. Аж ахуйн нэгжийн харьяаллын хаяг	Монгол улс, Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 15-р хороо, Зайсангийн гудамж, Гэгээнтэн оффис 13 давхар, 1302 тоот,
	5. Захирлын нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	Б.Баярбаатар, 88113110,
	6. Холбогдох мэргэжилтний нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	Б.Баярбаатар, 88113110, bayarbaatar.byamba@gmail.com Э.Намсрай, 90100632, Namsrai927@gmail.com
1.2	1. Төслийн нэр	“ Ар Наймаганы дунд хэсэг”
	2. Төслийн харьяаллын байршил	Төв аймаг Заамар сум
	3. Төслийн ангилал	Уул уурхайн төсөл
	а. нүүрс, алт, жонш, төмрийн хүдэр гэх мэт	Алт
	б. ил уурхай, далд уурхай, шороон орд	Ил уурхай
	в. баяжуулах үйлдвэр	Усаар угаан гравитацийн аргаар баяжуулдаг
	4. Төсөл эхэлсэн огноо	2014

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

5. Төсөл хэрэгжих хугацаа	5 жил
6. Уурхайн хаалт эхлэх огноо	2027
7. Хаалтын дараах зориулалт	Хадлан бэлчээр
8. ТЭЗҮ баталсан огноо	2021
9. Урьд оны бүтээгдэхүүний нийт хэмжээ /дундаж/	-
10. Ажилчдын тоо	153
11. Тухайн жилийн ажлын ерөнхий төлөвлөгөө	-
12. Тухайн төсөлд хамаарах дэд бүтэц	-
• замын урт, эхлэл, төгсгөлийн цэг, чиглэл	-
• шатахуун түгээгүүрийн тоо	5 тн түлш түгээгүүрийн машинтай
• шатахууны агуулахын агууламжийн хэмжээ	50 тн багтаамжтай 2 агуулах,
• тэслэх, дэлбэлэх бодисын үйлдвэрийн хүчин чадал гэх мэт	Тэсэрч дэлбэрэх бодис хэрэглэхгүй

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

ХОЁР. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛЭЭР ОЛГОГДДОГ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ, ДҮГНЭЛТ, ЛАВЛАГААНЫ ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ

- Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай 2.3-ыг үндэслэн хуулийн этгээд тусгай зөвшөөрөлтэй холбогдох доорх мэдээллийг үнэн зөв оруулах.
- Тусгай зөвшөөрөл, ашигт малтмалын нөөц, ТЭЗҮ баталсан хуулийн этгээд, дугаар, огноог оруулах
- Доорх хүснэгтийн 2.1.9, 2.1.10-т тусгагдсан холбогдох 7 материалын хуулбарыг байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд зайлшгүй хавсаргах. Мэдээлэл оруулах багананд хавсралтын нэрийг оруулах.

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
2.1	1. Тусгай зөвшөөрлийн төрөл /ашигт малтмал/ • Дугаар • Хүчинтэй хугацаа • Талбай	Алт MV-005028 30 жил 1,252.6
	2. Тусгай зөвшөөрлийн төрөл /химийн бодис ашиглах/ Дугаар Хүчинтэй хугацаа	
	3. Химийн бодисын агуулахад хийсэн мэргэжлийн хяналтын газрын тодорхойлолт	
	4. Галын дүгнэлтийн огноо, дугаар	
	5. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	2022 “ Говьхангайн төгөл ” ххк

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

6. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд			2022-БОАЖЯ
7. Ус ашиглалтын дүгнэлтийн огноо			2025
8. Тухайн жилийн уулын ажлын батлагдсан төлөвлөгөөний огноо			Хавсаргав
9. Батлагдсан уулын ажлын төлөвлөгөөний 1.1, 1.5, 1.7, 1.9, 1.10, 1.11 дэх маягтыг хавсаргах			Хавсаргав
10. Нөхөн сэргээлт	Техникийн нөхөн сэргээлтийн талбай /га-аар/	тайлант онд гүйцэтгэсэн	-
		төлөвлөгөөт онд гүйцэтгэх	-
	Биологийн нөхөн сэргээлтийн талбай /га-аар/	тайлант онд гүйцэтгэсэн	14.23
		төлөвлөгөөт онд гүйцэтгэх	-
11. ТХГН-ын тухай хууль, гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулиар тогтоосон хамгаалалтын бүсийн хилийн заагтай давахцсан эсэхийг тодорхойлсон лавлагааг хавсаргах			Хавсргав
12.Тухайн жилд баримтлах стандартын дугаар ☒ Үндэсний ☐ Олон улсын			Хавсаргав

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

ГУРАВ. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛ, ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

- Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29 ны өдрийн А-618 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын 3 дугаар хавсралтанд тусгагдсан тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний агуулгад заасны дагуу химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хэсгээс холбогдох мэдээллийг доорх хүснэгтэд оруулах
- Тухайн жилд олон төрлийн химийн бодис ашиглахаар бол байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд химийн бодисын хор, аюул, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар хавсралтаар оруулж, доорх хүснэгтийн 3.1.1-д хавсралтын нэрийг дурдах (хэмжих нэгжийг дурдсан байх шаардлагатай)
- Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөнд дараах мэдээллийг бүрэн тусгасан тохиолдолд 3.1.2-ын мэдээлэл оруулах хэсэгт “**хангалттай**” гэсэн дүгнэлтийг оруулна.

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах хэсэг
3.1	1. Тухайн жилд ашиглах химийн бодисын нэр, хэмжээ /хэмжих нэгж/	Тусгай зөвшөөрөл шаардагдах химийн бодис ашиглахгүй
	2. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ - эрсдэлийн үед авах арга хэмжээ - учруулсан хор уршгийг зайлуулах, бууруулах арга хэмжээ - хохирлын нөхөн төлбөрийг тооцох арга хэмжээ	Хамааралгүй
3.2	1. Шатах тослох материалын нэр төрөл, хэмжээ /хэмжих нэгж/ агуулах байгаа эсэх 2. Тэслэх, дэлбэлэх бодисын нэр төрөл, хэмжээ /хэмжих нэгж/ агуулах байгаа эсэх	Хамааралгүй
3.3.	1. Тухайн жилийн хог хаягдлын жилийн дундаж хэмжээ /хэмжих нэгж/ • Ахуйн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ • Үйлдвэрийн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ Аюултай хог хаягдал	• 29.9 тн/жил, 229,25 жил, м³ • 4 тн ажилласан тос
	2. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх тухайн жилийн арга хэмжээний төсөв	800 000

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨСӨВ

- Доорх хүснэгтийн 4.1.2 - 4.1.7 –д тусгагдсан тухайн жилийн арга хэмжээний төсвийн нийлбэр нь 4.1.1 –д тусгагдана.

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах хэсэг
4.1	1. Тухайн жилийн байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв	56 420 000
	2. Нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний төсөв /технологийн зөв шийдэл/	1 400 000
	3. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төсөв	2 700 000
	4. Нөхөн сэргээх арга хэмжээний төсөв /техникийн, биологийн/	43 720 000
	5. Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээний төсөв	5 300 000
	6. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төсөв	-
	7. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөв	1 000 000
	8. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төсөв	-
	9. Тухайн жилийн орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт төсөв	1 500 000

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

ТАВ. МЕТА МЭДЭЭЛЭЛ

- Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 39.1.7-д заасныг үндэслэн төсөл хэрэгжүүлэгчээс доорх хүснэгтэнд тусгагдсан төслийн дэд бүтэц, нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний цар хүрээ, орчны хяналт шинжилгээний цэгэн мэдээллийг тусгасан мета мэдээллийг байгаль орчны мэдээллийн санд оруулна.
- Доорх хүснэгтийн мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах баганыг шинжээч бөглөнө.

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах хэсэг
5.1	Зурган мэдээлэлд тусгах мэдээлэл	
	Тосгон	
	Хог хаягдлын цэгийн байршил	
	Аюултай хог хаягдлын агуулахын байршил	
	Хаягдлын далан	
	Химийн бодисын агуулахын байршил	
	Орчны хяналт шинжилгээний дээж авах	
	Хяналтын цэгийн байршил	
	Тухайн жилд хуулах хөрс	
	Гадаад, дотоод овоолго	
	Техникийн нөхөн сэргээлтийн талбай	
	Биологийн нөхөн сэргээлтийн талбай	
	Гүний худгийн байршил	
	Дүйцүүлэн хамгаалал хийх газрын байршил	

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

ЗУРГАА. ТУХАЙН ЖИЛИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНЭЭС БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС

- Байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан нөлөөллийн дүн шинжилгээний хэсгээс доорх хүснэгтийн А, Б, В, Г дэх багананд “тодорхойлсон”, “тодорхойлоогүй”, “хамааралгүй” гэсэн 3 төрлийн хариултаас сонгож бөглөх.
- Дүгнэлтийг байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нөлөөллийн дүн шинжилгээний хэсэгт Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны мэргэжилтэн дүгнэлт гаргана.

Нөлөөллийн ангилал	А. Тооцсон эсэх	Б. Нөлөөллийн цар хүрээг тодорхойлсон эсэх	В. Нөлөөл-лийн эрчмийг тодорхойлсон эсэх	Г. Нөлөөллийн үргэлжлэх хугацааг тодорхойлсон эсэх	Дүгнэлт
6. Хөрсөнд үзүүлэх нөлөөлөл • Бохирдуулах • Эвдэх • Доройтуулах					
6. Гадаргын болон гүний усанд үзүүлэх нөлөөлөл • Бохирдуулах • Нөөцийг бууруулах					

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

6. Амьтан, ургамалд үзүүлэх нөлөөлөл амьдрах орчинг хуваах • амьдрах орчинг доройтуулах • амьдрах орчинг хомсдуулах • нөөцийг бууруулах					
6. Агаарт үзүүлэх нөлөөлөл • Бохирдуулах • тоос					
6. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлс • Хамгаалах • Нүүлгэн шилжүүлэх	хамааралгүй	хамааралгүй	хамааралгүй	хамааралгүй	

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

ДОЛОО. БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЯНАЛТ

- Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийн “А” багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээг тоогоор илэрхийлэх
- Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийн “Б”, “В”, багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлт, хэмжих нэгжийг тогтоосон эсэхэд “**тийм**”, “**үгүй**” хариулт өгнө.
- Доорх хүснэгтийн “Г” багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлт, хэмжих нэгжийг оновчтой тогтоосон эсэхэд Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны мэргэжилтнүүд “**хангалттай**” “**хангалтгүй**” гэсэн дүгнэлт өгнө.

Тухайн жилийн байгаль хамгаалах арга хэмжээний чиглэл	А. Тоо	Б. Шалгуур үзүүлэлтийг тогтоосон эсэх	В. Шалгуур үзүүлэлтийн хэмжих нэгжийг тогтоосон эсэх	Г. Дүгнэлт
1. Нөлөөллөөс урьдчлан сэргийлэх зайлуулах арга хэмжээ	20	Тийм	Тийм	
2. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	20	Тийм	Тийм	
3. Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ • техникийн/ га эзэлхүүн • биологийн /га	- -	Тийм	Тийм	
4. Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээ	-	Тийм	Тийм	
5. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах арга хэмжээ	Тийм	Тийм	Тийм	
6. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Хамааралгүй	Хамааралгүй	Хамааралгүй	
7. Байгаль орчны менежментийн удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээ	-	Тийм	Тийм	

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

НАЙМ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС

- Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийг “А, Б, В, Г” багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээг тоогоор илэрхийлэх

Хяналт шинжилгээний дээж	А. Дээж авах цэгийн тоо	Б. Дээж авах цэгийн байршил	В. Давтамж(удаа)	Г. Төсөв(төг)
1. Хөрс	5	- Нөлөөлөлд өртөөгүй талбай - Шимт хөрсний овоолго - Нөхөн сэргээлт хийгдсэн талбай	2	600,000
2. Ус	2	Уурхайн унд-ахуйн усны зориулалттай гүний худаг Үйлдвэрийн ус цуглуулах эргэлтийн усан сан	2	700,000
3. Амьтан	-	-	-	-
4. Ургамал	-	-	-	-
5. Агаар	3	ШТМ-ын агуулах Карьерийн дэргэд Тээврийн замын дэргэд	2	200,000

Мэдээлэл үнэн зөвийг баталсан хүний гарын үсэг /...../

огноо

/ он сар өдөр /

ГАРЧИГ

1. ОРШИЛ.....	2
2. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
3. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	5
4. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	11
5. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ.....	15
6. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	16
7. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	19
8. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
10. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	21
11. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	21
12. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЗАРДАЛ.....	23
13. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	24
14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	27
15. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	28
16. БОМТ-НИЙ ЗАРДЛЫН НЭГДСЭН ХҮСНЭГТ	29

1. ОРШИЛ

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/619 тоот тушаалаар байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянах батлах, тайлагнах журмын дагуу боловсруулаа. Төв аймгийн Заамар сумын нутаг орших Ар наймганы дунд хэсэг алтны шороон ордыг 2025 онд олборлох явцад гүйцэтгэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг ордын ашиглах ТЭЗҮ, БОННУ, 2025 оны уулын ажлын төлөвлөгөөнд тулгуурлан боловсруулав.

Ар наймганы дунд хэсэг алтны шороон ордыг ашиглах төслийг хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчинд үзүүлэх болзошгүй болон голлох сөрөг нөлөөллийг тогтоож, технологийн шийдлийг зөв сонгон хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зайлшгүй дагаж мөрдөх байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр зэргийг уурхай ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэл дээр үндэслэн холбогдох хууль эрхийн бичиг, норм дүрэм, стандарт, заавар журам зэргийн дагуу боловсруулсан.

Уг алтны шороон ордыг ашиглах төслийн байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн тодотголыг “Говьхангайн төгөл” ХХК 2022 онд хийж батлуулсан.

2. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Төслийн нэр: “Ар наймганы дунд хэсэг”-ийн алтны шороон ордыг ашиглах
 Төслийн ангилал: Монгол улсын “Байгаль орчны үнэлгээний тухай” хуулийн хавсралтын дагуу “Уул уурхайн төсөл” ангилалд хамаарна.
 Төслийн дугаар: MV-005028
 Талбайн хэмжээ: 1252.6 га

Хүснэгт. 1 / Газар зүйн солбицол /

Цэг	Уртраг	Өргөрөг	Цэг	Уртраг	Өргөрөг
1	104 29'00"	48 17'43"	28	104 29'59.92"	48 17'34.36"
2	104 29'05.74"	48 17'43"	29	104 29'59.91"	48 17'36.17"
3	104 29'05.74"	48 17'42.4"	30	104 29'53.21"	48 17'36.13"
4	104 29'11.34"	48 17'42.43"	31	104 29'53.19"	48 17'37.36"
5	104 29'11.34"	48 17'41.91"	32	104 29'40.49"	48 17'37'31"
6	104 29'15.71"	48 17'41.93"	33	104 29'40.47"	48 17'39.37"
7	104 29'15.72"	48 17'40.96"	34	104 29'32.71"	48 17'39.93"
8	104 29'21.05"	48 17'40.98"	35	104 29'32.68"	48 17'42.52"
9	104 29'21.07"	48 17'39.3"	36	104 29'24.92"	48 17'42.49"
10	104 29'24.95"	48 17'39.32"	37	104 29'24.95"	48 17'43"
11	104 29'24.98"	48 17'36.92"	38	104 30'35"	48 17'43"
12	104 29'30.8"	48 17'36.95"	39	104 30'35"	48 16'50"
13	104 29'30.82"	48 17'36.94"	40	104 32'00"	48 15'50"
14	104 29'34.7"	48 17'36.96"	41	104 33'30"	48 15'50"
15	104 29'34.72"	48 17'33.01"	42	104 33'30"	48 14'47"
16	104 29'50.24"	48 17'33.08"	43	104 32'53"	48 14'47"
17	104 29'50.26"	48 17'32.08"	44	104 32'53"	48 14'30"
18	104 30'06.07"	48 17'32.08"	45	104 31'15"	48 14'30"
19	104 30'06.08"	48 17'32.15"	46	104 31'15"	48 15'00"
20	104 30'09.67"	48 17'32.15"	47	104 30'36"	48 15'00"
21	104 30'09.68"	48 17'31.92"	48	104 30'36"	48 16'10"
22	104 30'11.67"	48 17'31.92"	49	104 30'00"	48 16'10"
23	104 30'11.66"	48 17'30.75"	50	104 30'00"	48 17'00"
24	104 30'13.54"	48 17'30.72"	51	104 29'36"	48 17'00"
25	104 30'13.52"	48 17'32.86"	52	104 29'36"	48 17'16"
26	104 30'06.05"	48 17'32.83"	53	104 29'00"	48 17'16"
27	104 30'06.04"	48 17'34.38"			

“Хаан булаг интернэйшнл” ХХК
Ар наймганы дунд хэсэг алтны шороон орд

Төсөл “Хаан булаг интернэйшнл” ХХК
хэрэгжүүлэгч:

Регистрийн дугаар 6195598

Төсөл Монгол улс, Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 11-р хороо,
хэрэгжүүлэгчийн Зайсангийн гудамж, Гэгээнтэн оффис 13 давхар, 1302 тоот,
хаяг

Төслийн байршил: Төсөл хэрэгжүүлэх талбай нь Төв аймгийн Заамар сумын нутагт байрлах “Ар наймганы дунд хэсэг” нэртэй газарт оршино. Төслийн талбай Заамар сумаас 30 км, “Шижир алт” ХХК, “Алтандорнод Монгол” ХХК-ий уурхайн суурин бүхий Өгөөмөр багийн төв, Хайлаастын тосгоноос 8 км, Улаанбаатар хотоос 249 км-т байрлана.

Төв аймгийн Заамар сумын нутагт “Ар наймганы дунд хэсэг” нэртэй газарт орших ашиглалтын талбайн MV-005028 дугаартай тусгай зөвшөөрлийг АМГТГ-ын Кадастрын хэлтсийн даргын 2016 оны 10-р сарын 13-ны өдрийн тушаалаар 9011165058 тоот Улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй “Монгол Майнинг энд Эксплорэйшн” ХХК-д олгосон байдаг бөгөөд Улмаар АМГТГ-ын Кадастрын хэлтсийн даргын 2020 оны 10 сарын 26-ны өдрийн тушаалаар 9011652113 тоот Улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй “Хаан булаг финанс” ХХК-д олгосон байдаг. 2021 онд “Монгол майнинг энд эксплорэйшн” ХХК-ийн удирдлага зохион байгуулалтын бүтцэд өөрчлөлт орсон бөгөөд “Ар наймганы дунд хэсэг” төслийн тусгай зөвшөөрлийг өөрийн салбар компани болох “Хаан булаг интернэйшнл” ХХК-ийн нэр дээр шилжүүлсэн.

Нэгэнт эвдрэлд орсон газар учир хүн амын суурьшил байдаггүй, орд газрын хэмжээнд түүх соёлын өв байх боломжгүй юм. Орд газрын ашиглалтын явцад түүх, соёл, археологи, палеонтологийн олдвор илрэх аваас тухай бүрд мэргэжлийн байгууллагад мэдэгдэнэ.

Уулын ажлын төлөвлөгөө

2025 оны 5-р сарын 1-с 10-р сарын 15-г дуустал цагт 40-50 м3 элсийг угаах хүчин чадалтай СК-50 маркийн угаах төхөөрөмжөөр 50 мян м3 элсийг угаан баяжуулахаар, Sagar mahi-01 маркийн угаах төхөөрөмжөөр 100 мян м3 эфелийг угаан баяжуулахаар төлөвлөлөө. Ашиглалтын жилд 3,451.262 мян.м3 хөрс хуулж, 60.16 мян.м3 элс олборлох ба хөрс хуулалтын дундаж итгэлцүүр 57.36 м3/м3 байна.

Ил уурхайн хөрс хуулалтын ажилд 6.5 м3 шанаганы багтаамжтай Caterpillar CAT-395 маркийн экскаватор - 1 ширхэг, 5.7 м3 шанаганы багтаамжтай Caterpillar CAT-390F маркийн экскаватор - 1 ширхэг, 3.2 м3 шанаганы багтаамжтай Caterpillar CAT-390 маркийн экскаватор - 1 ширхэг, 5.2м3 шанаганы багтаамжтай Doosan DX-700LC маркийн экскаватор - 1 ширхэг, хөрс элсний тээвэрт 70 тн даацтай HOWO маркийн автосамосвал 15 ширхэг, хөрсний овоолго, ил уурхайн мөргөцөг, зам талбайд Komatsu D-155 маркийн бульдозер 1 ширхэг, XCMG маркийн утгуурт ачигч 1 ширхэг, G-9190 маркийн автогрейдер 1 ширхэг ажиллана. Элс угаах баяжуулах хэсэгт Liugong LG-956L маркийн утгуурт ачигч 3 ширхэг ажиллана.

ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Тусгай зөвшөөрлийн талбай нь Төв аймгийн Заамар нутаг дэвсгэр дээр оршдог. Төв аймгийн нутаг дэвсгэр Монгол улсын төвийн бүсэд байрладаг. Сэлэнгэ, Хэнтий, Говьсүмбэр, Дундговь, Булган, Өвөрхангай зэрэг аймгуудтай хил залгаа оршино. Нийт 74.8 мянган хавтгай дөрвөлжин км газар нутагтай. Дэлхийн цагийн 7 дугаар бүсэд байрладаг. Нутгийн ихэнхи хэсэг нь далайн түвшнээс дээш 1000-1300 м, зүүн хойд хэсэг нь 1500-2500 м өндөрт өргөгдсөн. Хэнтий нурууны ноён оргил 2800 м өндөр Асралт хайрхан энэ бүс нутагт багтдаг. Үүнээс гадна Тосон заамар, Зоргол хайрхан зэрэг уул нурууд бий (Цэгмид, 1979).

Төв аймгийн нутагт уул нуруу, хээр тал, хонхор хөндий зэргийг багтаасан газрын гадаргын хэв шинж олон янз учраас байгалийн ба уур амьсгалын нөхцөл нь хэд хэдэн бүс муж болон хуваагдах онцлогтой. Нийтэд нь 4 мужид хуваана. Үүнд:

- 1) Чийглэг хүйтэн,
- 2) Чийглэгдүү хүйтэвтэр
- 3) Хуурайдуу хүйтэвтэр
- 4) Хуурай дулаавтар гэж ангилдаг

Заамар сум орчмын уур амьсгал бүрэлдэн тогтох гол онцлог нь хойд талаараа зүүн хойноос баруун урагш чиглэсэн Их Захцагийн уул, Туул голын урд талаар Заамар болон бусад уул нуруудаар алсуур хүрээлэгдсэн, 2 талаараа дэнж хэрчигдмэл бүхий төдийлөн гүн биш ам жалганууд нь эндхийн ерөнхий болон бичил уур амьсгал бүрэлдэх дэвсгэр гадаргын нэгэн зүй тогтол болж байна.

Заамар орчмын макро уур амьсгал нь эх газрын эрс тэс, хахир ширүүн, хуурайдуу хүйтэвтэр жилийн 4 улирлын хэв шинжтэй юм.

Өвлийн улирал 11 дүгээр сарын 6-наас дараа оны 3 дугаар сарын 22 хүртэл 136 хоног үргэлжилнэ. Энэ нь манай орны дундаж хугацаатай ойролцоо байгаа юм. Өвлийн онцлог нь цаг агаар тогтуун, нарны өндөр хамгийн бага 17-23° болж, цасан бүрхүүл тогтож, хүйтэн туйлдаа хүрдэг. Хаврын улирал 3 сарын 22-оос 5 дугаар сарын 14 хүртэл 53 хоног үргэлжилдэг. Хаврын онцлог нь өвлийн цаг агаарын эсрэг циклонлог тогтоц задарч, цаг агаарын шинж чанар хувирамтгай болдог. Температур хэдийгээр нэмэгдэх боловч хахиршил ихэсч, жаварлаг болдог. Зуны улирал 5 дугаар сарын 14-нөөс 9 дүгээр сарын 13 хүртэл 122 хоног үргэлжилдэг.

Агаарын температур

Заамар сумын нутгийн агаарын дундаж, их, бага температурын сар, жилийн явцыг дор харуулав. Агаарын дундаж температур 2020 оны байдлаар 1-12-р сард -24.1 градусаас +18.9 градусын хооронд хэлбэлзэж, 4-10-р саруудад +2.1- +18.9 градус дулаан байхад, 11-3-р саруудад -6.9- -24.1 градус хүйтэн байгаа ба 7-р сард хамгийн дулаан буюу +18.9 градус, 1-р сард хамгийн хүйтэн буюу -24.1 градус хүйтэн байна. Эндээс 6,7,8-р саруудад харьцангуй дулаан, 12,1,2-р саруудад харьцангуй хүйтэн байдаг нь харагдаж байна /Зураг 11.5/. Агаарын температурын жилийн норм энэ бүс нутагт -0.358 градус юм.

Заамар сум орчмын агаарын үнэмлэхүй их, бага температурын жилийн явцыг 7 дугаар зурагт харуулав. 2020 онд Заамар сумын нутагт үнэмлэхүй их температур нь дулааны улиралд +31.9, хүйтний улиралд -8.4 бол үнэмлэхүй бага температур дулааны улиралд +3.6, хүйтний улиралд -36.6 байна.

“Хаан булаг интернэйшл” ХХК
Ар наймганы дунд хэсэг алтны шороон орд

Агаарын температурын олон жилийн дундаж буюу нормыг Заамар сумын газар нутгаар Заамар болон бусад сумуудын агаарын температурын утгыг ашиглан интерполяци хийх аргаар гаргав. Нутгийн урд хэсгээр агаарын температурын жилийн дундаж утга харьцангуй өндөр, харин сумын төв орчим болон нутгийн зүүн, зүүн хойд хэсгээр харьцангуй бага байдаг нь ажиглагдаж байна.

График 1. Заамар сумын агаарын дундаж температур /2020 он/

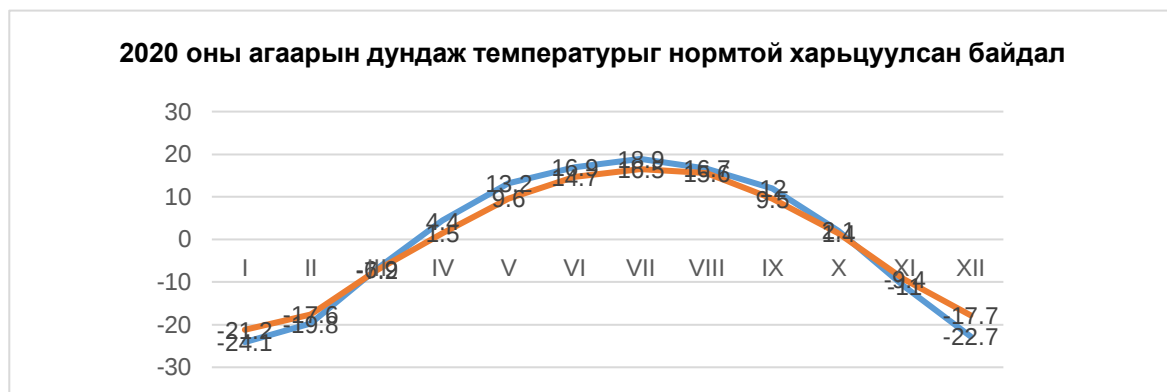

График 2. Заамар сумын агаарын температурын норм ба 2020 оны жилийн явц

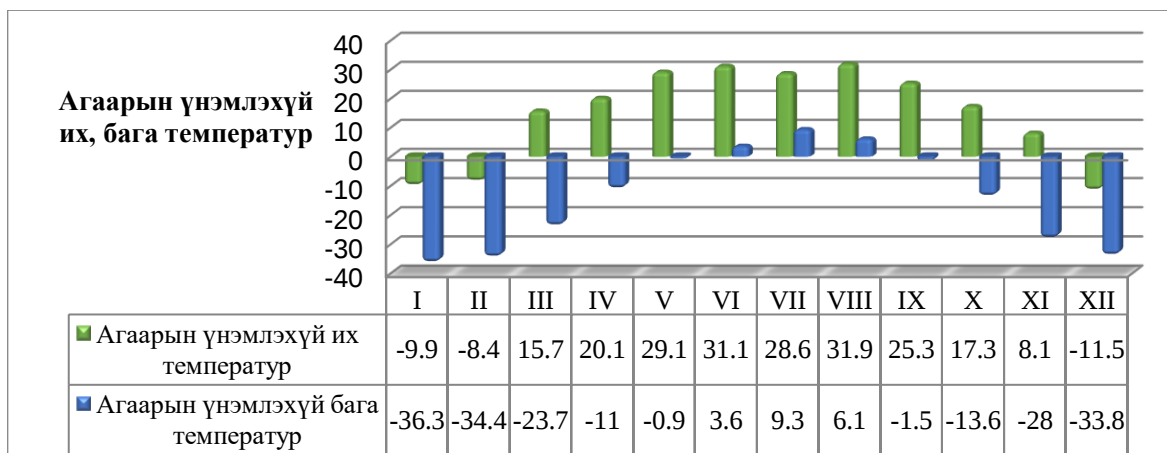

График 3. Заамар сумын агаарын үнэмлэхүй температур /2020 он/

“Хаан булаг интернэйшнл” ХХК
Ар наймганы дунд хэсэг алтны шороон орд

Заамар сумын орчимд газрын гадаргын халалт, хөрөлт ойролцоо сум буюу Лүнтэй харьцуулахад харьцангуй бага байдаг. Хүйтний улиралд хөрсний гадаргын температур дунджаар -20 градус хүрдэг бол дулааны улиралд +23 градус болдог. Дулааны улиралд хөрсний гадаргын үнэмлэхүй их температур +61 градус, хүйтний улиралд +2 бол, үнэмлэхүй бага температур дулааны улиралд -21, хүйтний улиралд -39 градус болон буурдаг байна

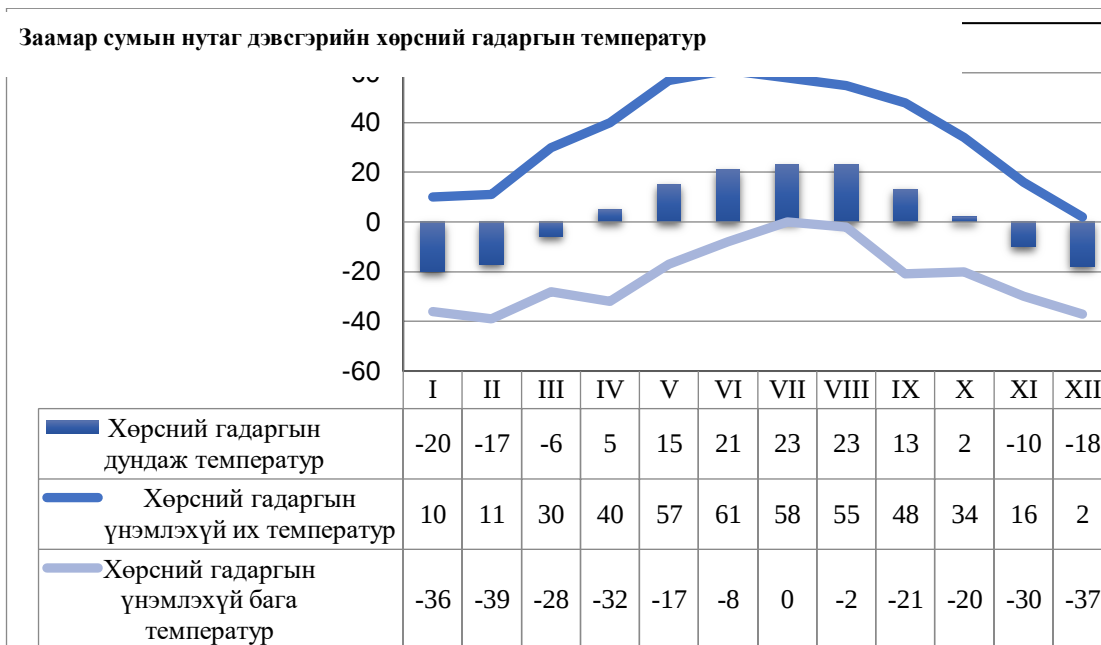

График 4. Заамар сумын нутаг дэвсгэрийн хөрсний гадаргын дундаж, үнэмлэхүй их болон бага температур

Заамар сумын нутагт жилд унах нийлбэр хур тунадас 2020 оны байдлаар 328.2 мм байв.

График 5. Заамар сумын хур тунадасны нийлбэр /2020 он/

Хур тунадас дулааны улиралд буюу 4-10 дугаар сард хамгийн их орох бөгөөд 7 дугаар сард жилийн нийлбэр хур тунадасны 40 орчим хувь ордог. Хур тунадасны дулаан болон хүйтний улирлын хуваарилагдалтыг авч үзэхэд хүйтний улиралд 6%, дулааны улиралд 94% ордог байна.

2020 оны хур тунадасны жилийн явцыг нормтой харьцуулан 12 дугаар зурагт харуулав. Эндээс үзэхэд Заамар сумын нутгаар хүйтний улиралд орсон хур тунадасны үзүүлэлт олон жилийн дундаж буюу нормтой тохирч байхад 2020 оны дулааны улирлын 6-8 дугаар сард орсон хур тунадасны үзүүлэлт эрс өссөн нь тухайн онд хур тунадас бусад жилүүдээс нилээд ахиу орсныг илтгэж байна.

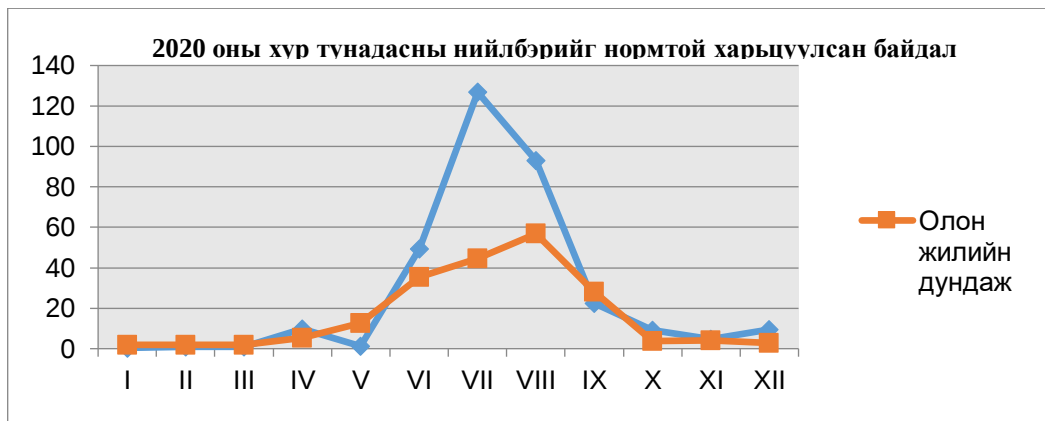

График 6. Хур тунадасны улирлын хуваарилагдалт

Монгол орны нутаг дэвсгэрт жилийн хур тунадасны ихэнх нь зуны улиралд унах бөгөөд энэ зүй тогтол Заамар сумын тунадасны хувьд ч адил. Зуны саруудад дундажаар 35-60 мм тунадас унадаг бол, өвлийн саруудад харьцангуй бага тунадас унадаг. Мөн ойролцоо сумдын аадар болон зүс бороотой өдрийн тооны харьцааг үзэхэд сүүлийн жилүүдэд зүс бороотой өдрийн тоо нь багасаж, богино хугацаанд усархаг аадар тунадас ажиглагдах нь ихсэх төлөвтэй байгаа юм.

Салхи шуурга

Уул уурхайн үйлдвэрлэлд тухайн бичил орчны ба нутаг дэвсгэрийн салхины ерөнхий горим ихээхэн нөлөөтэй байдаг. Салхины ноёлох чиглэлийн давтагдал, хурд, цасан болон шороон шуурга, хүчтэй салхи, салхины ачаалал нь технологийн хэм хэмжээг тодорхойлох, байгаль орчинд тоос шороо тархах гол хүчин зүйл болдог. Заамар сумын салхины дундаж хурд нь 3.4-5.5 м/с бөгөөд хавар, намрын саруудад ихэвчлэн баруунаас зүүн хойш чиглэдэг. Бусад чиглэлд жилд дунджаар 1.3-3.7 м/с хурдтай салхилдаг. Салхины жилийн дундаж хурд нь 2.9 м/с.

График 7. Салхины дундаж хурдны жилийн явц /2020он/

Заамар сумын нутаг орчмын салхины хамгийн их хурдыг 14 дүгээр зурагт харуулав. Эндээс үзэхэд 2020 оны байдлаар салхины хамгийн их хурд намрын улиралд буюу 10, 11 дүгээр саруудад ажиглагдаж байгаа бол 1, 2, 7, 8 дугаар саруудад салхины их хурд харьцангуй бага, харин 3-6, 9 ба 12 дугаар сард нутгийн хэмжээнд 9 м/с хүрч салхилдаг байна.

Нарны цацраг

Нарны цацрагийн нөлөө үйлчлэлээр газрын гадарга халж, хөрж агаар орчны дулаан хүйтний нөөц горимыг бий болгодог.

Жилдээ 2750-2850 цаг нар гийгүүлэх бөгөөд өвлийн саруудад 155-210 цаг, зуны саруудад 290-330 цаг, хавар, намрын саруудад өсөлт бууралтын явц ойролцоо байдаг. Өвлийн нэг өдөрт 5.6-6.5 цаг, зуны нэг өдөрт 9.5-10.5 цаг нар гийгүүлдэг.

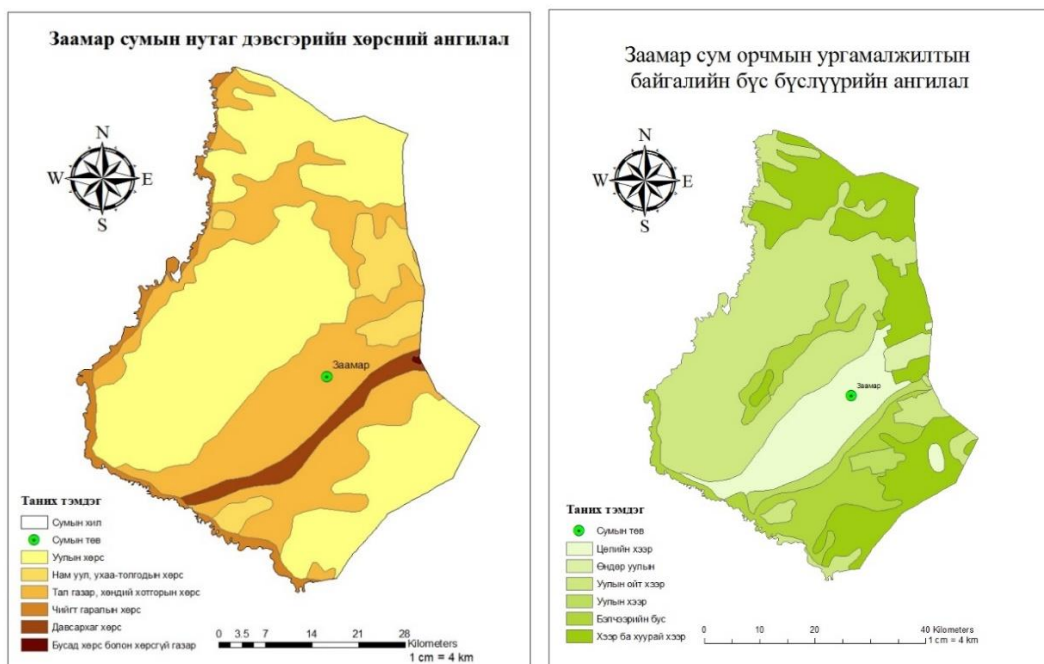
Ус зүй

Монгол орны ай савын ангиллаар Хойд Мөсөн Далайн ай савд багтдаг. Төв аймгийн нутаг дэвсгэрээр урсан өнгөрөх голууд нь гол мөрний горимын ангиллаар хаврын шар усны ба дулааны улирлын хур борооны үертэй голуудад хамаардаг.

Ашиглалтын талбай нь Туул голын ай савд байрлана. Туул гол Хан Хэнтий нурууны салбар уулс болох далайн түвшнээс дээш 2000 м өндөрт өргөгдсөн Чисаалайн сарьдаг, Шороотын давааны өврөөс гарах, Шороотын давааны өврөөс гарах Намъяа, Нэргүй хэмээх хоёр голын уулзвараас эх авна. Хэнтийн нурууны салбар уулсаас эх авсан Галттай, Сарьдагийн Хийд, Хаг, Хонгор, Зүүн Баян, Тэрэлж, Хөлийн гол, Улиастай, Сэлбэ, Харбух зэрэг гол, горхи Туул голд цутгадаг. Туул голын хөндий Улаанбаатар хотоос доош тавиурч урсацын алдагдал ихэснэ. Туул гол үерлэхдээ сав хөндийгөө дүүргэж, хуучин гулдиралдаа эргэн орж, үндсэн гулдирлаас алслан салаалдаг. Туул голын өргөн нь жирийн үед 35-37 м, гүн нь 0.8-3.5 м, урсгалын хурд 0.50-1.50 м/с болно. Голын ус хурах талбай 49840 ам км, урт нь 704 км /Мягмаржав ба Даваа, 1999/.

Хөрс

Төв аймгийн Заамар сум орчмын хөрс бүхэлдээ уулын хүрэн шороон хөрсний ангилалд хамаарна. Хүрэн хөрсний хэв шинж А-Вm-Вса(В)-ВСса(ВС)-Cca(C) гэсэн үндсэн үе давхаргатай. Ялзмаг хуримтлалын (А) давхарга нь хархүрэн, хүрэн, хүрэвтэр бор, сааралдуу борхүрэн, цайвар хүрэн өнгөтэй, бөөмөрхөг бүтэц сул илэрсэн, гадаргаасаа эхлээд сайр чулуутай, доод хил зааг нь тод, зузаанаараа 5-10 см-ээс 20-25 см хүртэл янз бүр. Ялзмагийн агууламж багатай, ихэнх тохиолдолд бүдэг илэрсэн метаморф шинжтэй Вm давхарга нь хүрэвтэр бор, бор, цайвар бор өнгөтэй, нягтавттар, сайр чулуу ихтэй (эзлэхүүний 60-80% хүртэл), зузаан нь 8-10 см-ээс 20-25 см хүрнэ. Карбонатын хуримтлалын Вса, ВСса давхаргууд нь нунтаг карбонатын нэвчмэл цайвар толбууд бүхий бор шар, шар өнгөтэй, заримдаа карбонатын хуримтлал нь морфологийн хувьд тод илэрч харагдахгүй, сайр чулуу ихтэй (эзлэхүүний 70-90% хүртэл), нунтаг шороо нь чулуунуудын зай завсраар чигжиж тогтсон байна. Вса давхаргын зузаан 15-20 см, ВСса давхаргынх 20-25 см орчим байна. Сумын хэмжээнд хөрсний чанарын үзүүлэлт 60-80 баллтай, хөрсний доройтол нь уурхайн нөлөөгөөр 30-50 км² эвдэгдсэн гэсэн ангилалд тус тус багтаж байна /Монгол улсын үндэсний атлас, 2009/.

Зураг 1. Заамар сумын нутаг дах хөрс,ургамлын ангилал

Ургамлын аймаг

Төв аймгийн Заамар сумын бүс нутаг Монгол орны ургамлын 16 тойргийн ангиллаар бүхэлдээ Монгол Дагуурын уулын ойт хээрийн тойрогт багтдаг. Ургамлын байгалийн бүс бүслүүрийн ангиллын хувьд Заамар сумын нутаг нь цөлийн хээр, өндөр уулын, уулын ойт хээр, уулын хээр, бэлчээрийн бүс, хээр ба хуурай хээр гэсэн ангилалд хамаарна. Судалгааны талбайн орчимд бэлчээрийн бүс, хээр ба хуурай хээр, уулын хээрт зонхилох ургамлууд голлон ургасан байна. Ургамлын хэв шинж нь уул хоорондын хөндий, бэлийн хялганат хээрийн төрхтэй юм. Уулын энгэрт удвал навчит тавилгана зэрэг сөөглөг ургамал, мөн гишүүнэ, туйпланцар багваахай зэрэг нилээд тохиолдоно.

Амьтны аймаг

Хөхтөн:

Заамар сум орчимд 36 зүйлийн махчин, туруутан, мэрэгч тэн зэрэг хөхтөн амьтан тархсан байна. Эндээс бүс нутгийн хэмжээнд 24 зүйл анхааралд өртхөөргүй, 5 зүйл мэдээлэл дутмаг, 2 зүйл устаж болзошгүй, 5 зүйл ховордож болзошгүй гэсэн ангилалд багтаж байна. Харин олон улсын үнэлгээгээр 33 зүйл анхааралд өртхөөргүй, 2 зүйл ховордож болзошгүй, 1 зүйл эмзэг гэсэн статустай байгаа юм.

Шувуу:

Заамар сумын орчимд, Туул голын сав газарт 102 зүйл шувуу тэмдэглэгдсэн байна. Энэ бүс нутагт тохиолдох шувуудын бүс нутгийн статусыг авч үзвэл ховордож болзошгүй 3 зүйл, эмзэг 5 зүйл, устаж болзошгүй 2, устаж байгаа 1 зүйл, харин олон улсын үнэлгээгээр ховордож болзошгүй 5 зүйл, эмзэг 3 зүйл, устаж болзошгүй 2, устаж байгаа 1 зүйл тус тус байна.

Хоёр нутагтан, мөлхөгч:

Тус сумын орчимд 5 зүйл хоёр нутагтан, мөлхөгч тархсан бөгөөд эдгээр нь түгээмэл тохиолддог зүйлүүд учир бүс нутгийн болон олон улсын хамгааллын статуст анхааралд өртхөөргүй, үнэлгээ хийгдээгүй гэсэн ангилалд багтдаг.

Монгол орны гол, мөрөн, нууруудад нийт 74 зүйл загас тархсан. Монгол улсын загасны улаан дансанд тэмдэглэснээр Туул голын сав газарт 8 зүйл загас бий.

Хүн ам дэд бүтэц

Төслийн талбай нь Заамарын алтны зангилаа бүсийн төвд байрладаг учраас цахилгаан хангамж, авто замын сүлжээ, усан хангамж, түлш, модон материалаар уурхайг хангахад эдийн засгийн хувьд үр ашигтай болох нь тодорхой юм. Тус суманд 12 жилийн сургууль, 10 жилийн сургууль болон хоёр цэцэрлэг, мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төв, бүс дундын цагдаагийн газар, хоёр хүн эмнэлэг болон бусад үйлдвэр үйлчилгээний газрууд үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

**3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ
ТОДОРХОЙЛОЛТ**

Голлох нөлөөллийн үнэлгээ

Голлох нөлөөллийг тодруулах, түүнд үнэлгээ өгөхийн тулд орчны хувьслын Баттелл системийн аргачлалаар тооцоолов. Уг аргаар үнэлгээ өгөхөд доорх шаардлагууд тавигдана. Үүнд:

Байгаль орчны нөлөөллийн тоон утга (балл) болох чанарын үнэлгээ (сул, дунд, хүчтэй г.м)-ний хоорондын хамааралтай холбогдол бүхий мэдээллийг цуглуулах.

Цуглуулсан мэдээнд тулгуурлан байгаль орчны нөлөөллийн үзүүлэлт тус бүр дээр үнэлэмжийн муруйнуудыг зурна. Үүний тулд байгаль орчны үнэлгээний түвшинг 0-1-ийн хооронд тэнцүү зайнуудад хувааж, зай тус бүр дээр нөлөөллийн үзүүлэлтийн хэмжээг аль болохоор зөв үнэлэн муруй шугамыг татна. Ингэхдээ хэвтээ тэнхлэг дээр нөлөөллийн үзүүлэлтийн түвшинг “0”- оос эхэлж авдаг. Хэрэв шинжээчдийн зурсан үнэлэмжийн муруйнууд маш их зөрөөтэй бол дахин хянаж давтан боловсруулна. Ингэж байгуулсан үнэлэмжийн муруйг ашиглаж нөлөөллийн нэгж үзүүлэлтүүдийг төслийн өмнөх болон хэрэгжих үеийн хувьд тоон үзүүлэлтээр тодорхойлон гаргана.

Эдгээр тоон үзүүлэлтүүдийг ашиглаж тухайн төслийн байгаль орчны хувьслын системийн нөлөөллийн нийт хэмжээг нэгдмэл үнэлгээнд шилжүүлнэ.

Үзүүлэлтийн зөрүү нь нэмэх (+), хасах (-) тэмдэгтэй байх ба хасах тэмдэгтэй нь байгаль орчин, нийгэм эдийн засагт сөрөг, нэмэх тэмдэгтэй нь эерэг нөлөөтэй болохыг илэрхийлнэ.

Нөлөөлөлд өртөгч				Төслийн өмнөх үеийн	Төсөл хэрэгжих үеийн	Зөрүү
Экологи /240/	Байгалийн байдал	1	Геологийн тогтоц	30	37	-7
		2	Биогеоценоз	30	32.5	-2.5
		3	Амьтны аймгийн төрөл, зүйл	30	31	-1
		4	Ургамлын аймгийн төрөл, зүйл	30	32.1	-2.1
	Байгалийн нөөц, ашиглалт	7	Эрдэс, түүхий эдийн нөөц	24	26	-2
		8	Бэлчээр	24	30	-6
		9	Усны нөөц	24	30	-6
		10	Ойн нөөц	24	24	0
		11	Эрчим хүчний нөөц	24	24	0
Физик - химийн өөрчлөлт /555/	Газар	12	Газрын хөрсний элэгдэл, эвдрэл	18.5	30	-11.5
		13	Хөрсний үржил шим	18.5	25	-6.5
		14	Хөрсний бохирдол	18.5	25	-6.5
		15	Газар хөдлөл	18.5	18.5	0
		16	Ой хээрийн түймэр	18.5	20	-1.5
	Гадаргын ус	17	Усны гольдролыг өөрчлөх	30.8	32	-1.2
		18	Усны булингартал	30.8	38.7	-7.9
		19	Усны химийн бохирдол	30.8	34.2	-3.4
	Гүний ус	20	Усны шүүрэлтийн алдагдал	46.2	50	-3.8
		21	Гүний усны бохирдол	46.2	48	-1.8
	Агаар	22	Уур амьсгалын өөрчлөлт	46.2	46.2	0
		23	Агаарын чанар	46.2	48	-1.8
	Амьтан	24	Зэрлэг амьтад	30.8	32.7	-1.9
		25	Мал аж ахуй	30.8	32.7	-1.9
		26	Ховордсон болон аюулд өртсөн амьтад	30.8	30.8	0
	Ургамал	27	Ховор, нэн ховор ургамал	30.8	30.8	0
		28	Ургамлын бүлгэмдлийн өөрчлөлт	30.8	32	-1.2
		29	Ургамал талхлагдах	30.8	35	-4.2
Нийгэм, эдийн засгийн асуудал /205/	Эрүүл мэнд	30	Нийтийн эрүүл ахуй	17.1	17.1	0
		31	Халдварт өвчин	17.1	17.1	0
		32	Мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл	17.1	18	-0.9
		33	Хүнс тэжээл	17.1	18	-0.9
	Нийгэм, эдийн засаг	34	Усан хангамж	9.8	10	-0.2
		35	Эрчим хүчний хангамж	9.8	2.1	7.7
		36	Зам харилцаа	9.8	1.4	8.4
		37	Үерийн хяналт	9.8	10	-0.2
		38	Нүүлгэн шилжүүлэх	9.8	15	-5.2
		39	Ажлын байр нэмэгдэх	9.8	2.6	7.2
		40	Ядуурлыг бууруулах	9.8	3.1	6.7
		41	Түүхийн дурсгалт зүйл	13.7	13.7	0
	Түүхийн дурсгалт зүйл, амралт сувилал	42	Археологийн ач холбогдолтой нутаг	13.7	13.7	0
		43	Палеонтологийн ач холбогдолтой нутаг	13.7	13.7	0
		44	Байгалийн үзэсгэлэнт өнгө төрх	13.7	20	-6.3
		45	Аялал жуулчлал, амрах нөхцөл	13.7	13.7	0

БО-ны хувьслын системийн аргачлалаар тооцсон төсөл хэрэгжих үеийн болон төслийн өмнөх БОТБ-ын болзошгүй нөлөөллийн үнэлгээний нэгдсэн дүн, тэдгээрийн зөрүү

“Хаан булаг интернэйшнл” ХХК
Ар наймганы дунд хэсэг алтны шороон орд

	Экологи-эдийн засгийн бүрэлдэхүүн хэсгүүд	Төслийн өмнөх үед	Төсөл хэрэгжих үед	Өөрчлөлт
Экологи	Байгалийн байдал	120	132.6	-12.6
	Байгалийн нөөц ашиглалт	120	110	10
Физик-Химийн өөрчлөлт	Газар	92.5	118.5	-26
	Гадаргын ус	92.4	104.9	-12.5
	Гүний ус	92.4	98	-5.6
	Агаар	92.4	94.2	-1.8
	Амьтан	92.4	96.2	-3.8
	Ургамал	92.4	97.8	-5.4
	Эрүүл мэнд	68.4	70.2	-1.8
Нийгэм-Эдийн засаг	Нийгэм, эдийн засаг	68.6	44.2	24.4
	Түүх дурсгал, аялал жуулчлал	68.5	74.8	-6.3

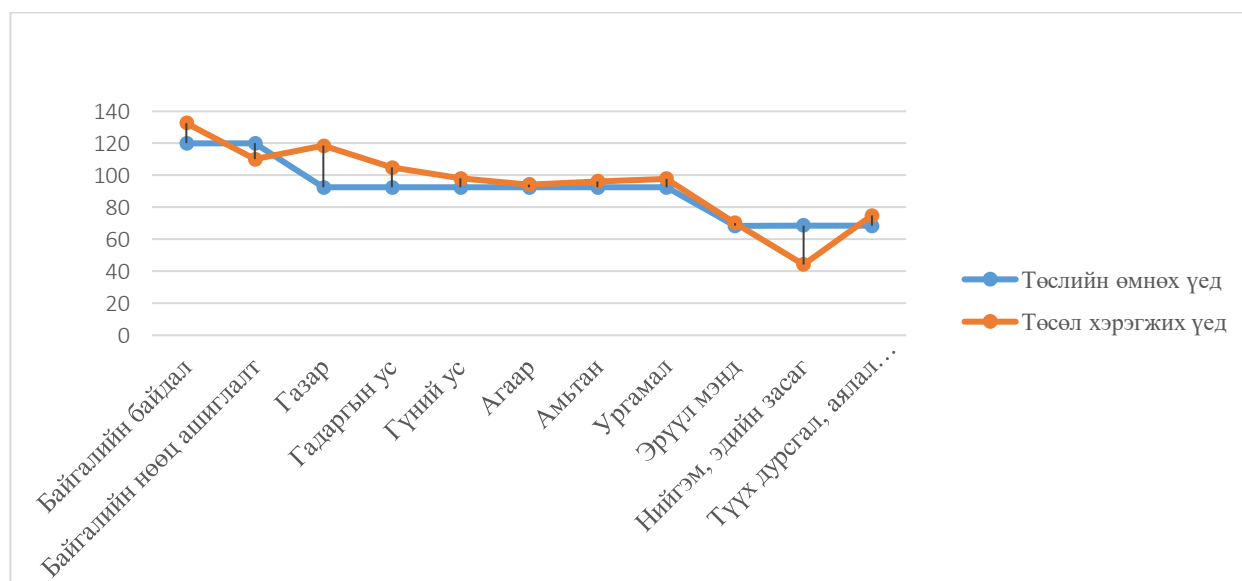
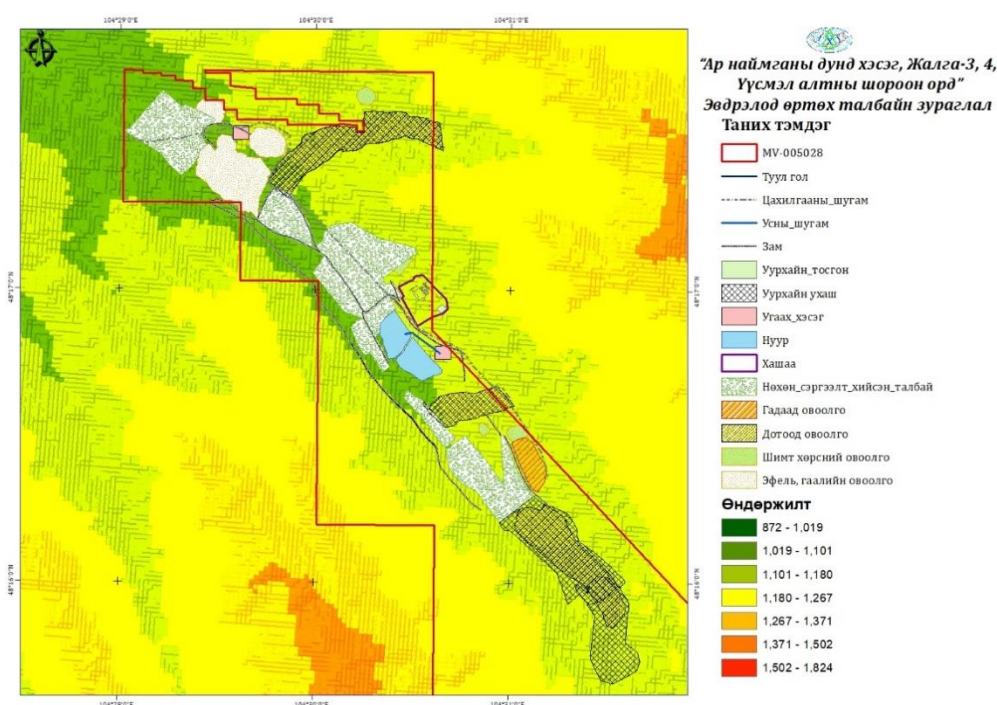

График 8. Төсөл хэрэгжихийн өмнөх болон хэрэгжсэний дараах БОТБ-ын үнэлгээний үзүүлэлтүүд

Голлох нөлөөллийн хамрах хүрээ, эрчмээс харахад уг төслийг хэрэгжүүлэх явцад дээрх нөлөөллийн эрчмийг бага байлгах, бууруулах, арилгах талаар байгаль орчныг нөхөн сэргээх, төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх орчны хяналт шинжилгээг тогтмол хийлгэж байх мониторингийн хөтөлбөрийг мөрдөж ажиллах шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байна.

Газрын хэвлий, гадаргад нөлөөлөх байдал

Ар наймганы дунд хэсгийн шороон орд нь 2007 оноос олборлолтын үйл ажиллагаа эхэлсэн. Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбай 1252.6 га талбайд үйл ажиллагаа явуулдаг. Одоогийн байдлаар тухайн талбайд 57.76 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил, 82.18 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдээд байна. Тус ашиглалтын талбайд 2019-2020 онуудад ашиглалтын үеийн нэмэлт хайгуулын ажлыг явуулж Жалга-3, Жалга-4, Үүсмэл орд, Ар наймганы дунд хэсэгт /ХШ-106-112/ нөөц тогтоон баталгаажуулан бүртгүүлсэн байна. ТЭЗҮ-ийн төлөвлөлтийн дагуу тухайн нөөцийг 5 жилийн хугацаанд олборлон баяжуулах ба шинээр 43.94 га талбай эвдрэлд өртөнө.

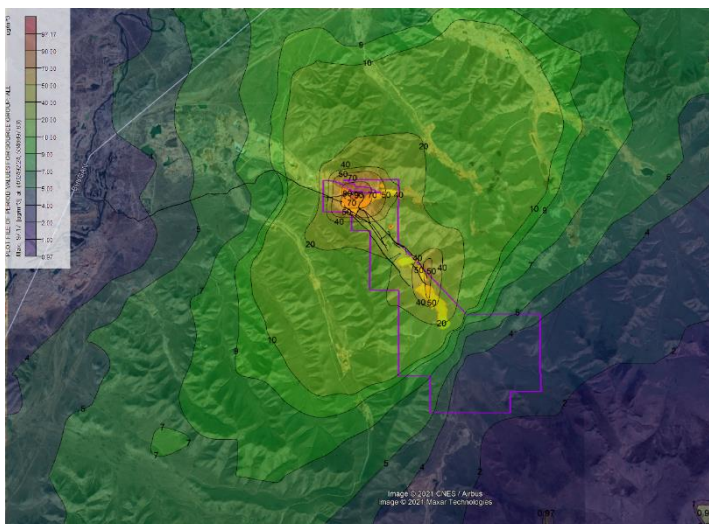
Зураг.2 Уурхайн үйл ажиллагааны нөлөөлөлд эвдрэлд өртөх талбай

Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийн үнэлгээ

Уурхайн бүсээс үүсэх тоосны тархалт.

Уурхайн бүс дэх тоос үүсгэгч бүхий л үйл ажиллагаанаас үүсэх тоос тоосонцрын тархалтыг нийлбэр хэлбэрээр тооцоолсон дүнг доор үзүүлэв. Уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосны ширхэглэгийн бүрэлдэхүүнд том хэмжээтэй буюу масс ихтэй тоос ихээр агуулагдах тул эх үүсвэрээс төдийлөн алслахгүйгээр газарт эргэн унадаг. Дээрх тооцоололд 30 мкм хүртэлх хэмжээтэй нийт тоосны ялгарлыг авч үзсэн тул загварын өгөгдөлд 10 микроноос жижиг тоосны тархалтыг тооцсон.

Тархалтын загварчлалд уурхайн карьер, овоолго болон элэгдэл эвдрэлд орсон газрыг талбайн эх үүсвэр, замыг шугам эх үүсвэрээр тооцоолсон. Загварын тооцооллын үр дүнгээр уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосжилт эх үүсвэр орчмын орчны агаар дахь PM10 тоосонцрын жилийн дундаж агууламжийг хамгийн ихдээ 97.17 мкг/м³ хүртэлх хэмжээгээр нэмэгдүүлэхээр байна.

Зураг.3 Уурхайн эвдрэлд өртсөн талбай PM_{10} тоосны тархалт, 24 цагийн дунджаар

Хүчтэй салхий шороон шуургатай тохиолдлуудад тоосны тархалтын хамрах хүрээ богино хугацаанд нэмэгдэн. Тус загварчлын үр дүнгээр агаар дахь тоосны богино хугацаа (нэг цагийн, хоногийн)-ны дунжийг тооцоолохд программд оруулсан цаг уурын өгөгдлөөс тоосжилт хамгийн их үүсэх нөхцөлийг сонгодог тул ердийн цаг агаарын нөхцөлд тоосны тархалтын хамрах хүрээ бага байна.

4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн бичиг баримт юм. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоогдсон сөрөг нөлөөллийг тодорхой хугацааны давтамжтай хянах, тайлагнах, бууруулах, арилгах арга хэмжээ авахад, мөн техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийг чанартай хийж гүйцэтгэх нь тус байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилго оршино.

Үүнд:

- Байнгын хяналт шинжилгээ хийснээр төслөөс орчинд үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг тухай бүрт эрт илрүүлэх
- Тухайн илрүүлсэн сөрөг нөлөөллийг үндэслэн тодорхой цаг хугацааны дотор байгаль хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулах
- Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг тогтмол хийлгэн төр захиргааны байгууллагууд болон төсөл хэрэгжих орон нутгийн оршин суугч, иргэдэд танилцуулж байх нь төслийн цаашид тогтмол хэрэгжих нөхцөлийг бүрдүүлэх юм.
- Техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийг чанартай хийж гүйцэтгэнэ.

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэлгээ, сая.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Агаарын чанар								
1	Тоосжилт болон бохирдуулагч хийн нөлөөгөөр орчны агаар бохирдох, ажилчдын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх	Агаарын бохирдлын мониторингийн цэгүүд байгуулж орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу жил бүр хяналт явуулах. Жил бүр олборлолтын ажил эхлэх үе буюу 4-5 саруудад эхний хэмжилтийг хийж байх. Мөн давтан шинжилгээг 9 сард хийлгэж байх	Элс болон хөрс тээврийн зам	км	-	Элс болон хөрс тээвэрлэх зам	ҮАЗ	2025 он	ЗТБХБ-ын сайдын 2011 оны 216 тоот тушаал. MNS4585:2007
2		Агаарын чанрын мониторингийн хэмжилтийг уурхайн ашиглалтын технологитой уяалдуулан хийж байх. Уурхай бүрэн хүчин чадлаар ажиллах үед, мөн хөрс хуулалт болон овоолго хийх үед агаарт агуулгдах тоосжилтын хэмжээг хэмжиж байх	Төслийн хүрээнд	-	-	Тээврийн хэрэгсэл	-	-	Агаарын тухай хууль 9, 11, 23-р зүйл MNS 4585:2007
3		Агаарын чанарын мониторингийн хэмжилтийг уурхайн ашиглалтын технологитой уялдуулан хийж байх. Уурхай бүрэн хүчин чадлаар ажиллах үед, мөн хөрс хуулалт болон овоолго хийх үед агаарт агуулагдах тоосжилтын хэмжээг хэмжиж байх	Төсөлд ашиглагдах бүх авто машин	Ширхэг	-	Тээврийн хэрэгсэл	-	2025 он	Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэмжээ MNS5885:2008
4	Тоосжилт хүний эрүүл мэндэд нөлөөлөх	Нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл, хүнсний нэмэлт, хордлого тайлах бүтээгдэхүүнээр ажилчдыг хангах	Уурхайн нийт ажилчид	-	-	Нийт ажилчид	ҮАЗ	2025 он	

“Хаан булаг интернэйшнл” ХХК
Ар наймганы дунд хэсэг алтны шороон орд

2	Гадаргын ба газрын доорх усны нөөц								
1	Ус шавхан зайлуулалтын улмаас газрын доорх усанд хомстол үүсэх	Тосгон ба ордыг хаврын шар усны болон хур борооны үерээс хамгаалах арга хэмжээ авч хамгаалалтын далан шуудууг засаж сайжруулж байх.	Төслийн хүрээнд	-	-	-	ҮАЗ	2025 он	Усны тухай хууль 31.2 зүйл Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль Усны тухай хуулийн 24.2-р заалтын/Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын
2		Хүнд механизмын түлш, шатахуун зэрэг усыг бохирдуулагч бодис хаяж асгахгүй байх шаардлагатай. ШТМ-иар бохирлогдсон болон ахуйн бохирдол бий болсон хөрс хур борооны үеэр угаагдан гадаргын болон гүний усыг бохирдуулж болзошгүйг анхаарч ажиллах	Төслийн хүрээнд		-	-	ҮАЗ		
3		Эргэлтийн усан сангийн далангаас ус алдаж болзошгүй тохиолдолд урьдчилсан арга хэмжээ авах, усан сангийн даланд хананы бэхлэгээ хийх, усан санг үерээс байнга хамгаалж байх	Төслийн хүрээнд		-	-	ҮАЗ		
4		Алт угаах зорилгоор байгуулсан нуур цөөрмийн усны бохирдол нь газрын доорх усанд шууд нөлөөлөх тул газрын доорх усанд бохирдуулах бодис (хорт бодис, хог хаягдал, тос, шатахуун, бохир ус г.м) оруулахаас тогтмол урьдчилан сэргийлэх.	Төслийн хүрээнд		-	-	ҮАЗ	2025 он	
3	Хөрсөн бүрхэвч								
1	Хөрс сийрэгжих, үржил шим алдагдаж доройтох	Шимт хөрсний овоолгыг 2 жилээс хэтрүүлэхгүйгээр нөхөн сэргээх ажилд ашиглаж байхаар зохион байгуулах	Шимт хөрсний овоолго	мян. м ³	-			2025 он шимт хөрсний овоолго	Хөрс хамгаалах, тухай хууль MNS 5916:2008
2		Газрын гадарга хөрсийг элэгдлээс хамгаалахын тулд уурхайн тосгон орчимд мод,сөөг, олон наст ургамал тарьж ногоон байгууламж бий болгох, кемпийн талбайн явган хүн явах замд хайрга чулуу дэвсэх	Хотхон	-	-	Үйл ажиллагааны зардал	2025 он	MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс.	

“Хаан булаг интернэйшнл” ХХК
Ар наймганы дунд хэсэг алтны шороон орд

3	Шатах тослох материал, шатахуун асгарах зэрэг болзошгүй осол аваараас үүдэн хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулах	Шатах тослох материал нь органик нэгдлүүдийн нийлмэл бөгөөд хөрсөнд нэвчсэн тохиолдолд түүний гүнд ихээхэн хэмжээний бохирдлыг бий болгон удаан хугацаагаар хадгалагддаг онцлогтой. Ингэж бохирдсон хөрсийг хуулан авч тусгаарлагч гадаргуу дээр овоолон 18-20%-ийн хлорамины уусмалаар бороожуулан ариутгаж эсхүл бууц хольж асган саармагжуулалт хийх	Ашиглалтын талбайд	-	-		-	2025 он	Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга
4	Ургамлан нөмрөгт								
1	Уурхайн болон ажилчдын хотхоны үйл ажиллагааны	Ургамлан нөмрөгийг устгах, талхлагдахаас сэргийлж хүн, техникийн хөдөлгөөнд хязгаарлалттай тавьж авто замуудаар зорчих хөдөлгөөнийг хэвшүүлж хяналт тавьж ашиглах, шороон асгацууд бий болгохгүй байх, талбайн ашиглалтын зохион байгуулалтыг сайжруулах	Ашиглалтын талбайд	ш	1.0	-	1.0	2025 он	Байгалийн ургамлын тухай MNS 5916-2008
2	улмаас ургамлан бүрхэвч доройтох	Тарилт хийхийн өмнө үрийн соёолох болон дасан зохицох чадвар, ус чийг, хуурайшилд хир зэрэг тэсвэртэй болохыг судалсан, биологийн үндсэн онцлогийг сайн мэдэх үрийг сонгох	Биологийн нөхөн сэргээлт					2025 он	Mns5918:2023
5	Амьтаны аймаг								
1	Уурхайн үйл ажиллагааны нөлөөллөөр зэрлэг амьтад дайжих, амьдрах орчинд сөргөөр нөлөөлөх	Уурхайн ажилчдыг хууль бус агнуур хийх, амьтны үр зулзага, үүр өндгийг сүйтгэх зэрэг зөрчлийг гаргуулахгүй байхад анхаарч ажиллах	Төсөл хэрэгжих талбайн орчимд	-	1.0	Жилд 1 удаа	1.0	Жил бүр	Амьтны тухай хууль
2		Ан амьтны үхэж хорогдохоос сэргийлэхийн тулд уурхайн байгууламж руу ан амьтан орохоос хамгаалах арга хэмжээ авах, уурхайн ашиглагдсан талбайг нөхөн сэргээх	Уурхайн нийт ажиллагсдад	-		Жилд 1 удаа	ҮАЗ	Жил бүр	
		Нийт					2.7		

6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус төлөвлөгөөгөөр 2024 онд ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулаагүй боловч тус онд 14.23 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийж холбогдох төрийн захиргааны байгууллагад хүлээлгэн өгсөн. 2025 онд 3.38 га талбайг эвдрэлд оруулах ба уул техникийн нөхцөлөөс хамаарч техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил төлөвлөгдөөгүй ба мөн биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил 2024 онд гүйцэтгэсэн учир 2025 онд төлөвлөгдөөгүй болно. Үйл ажиллагаа явуулахад эвдрэлд орох 3.38 га талбайн 6.760 мян.м³ үржил шимт хөрсийг хуулж, хадгална. Шимт хөрсний овоолго хийхдээ холбогдох хууль, журам, стандартыг баримтлан хийх болно.

Техникийн нөхөн сэргээлт, Биологийн нөхөн сэргээлт

2025 онд техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил төлөвлөөгүй.

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилго	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэ, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
1	2	3	4	5	6	7	8	
Техникийн нөхөн сэргээлт								
1	Эвдрэлд өртсөн талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх	2025 онд учир техникийн нөхөн сэргээлт талбай байхгүй учир хийх боломжгүй болж байна.	мян. м ³	-	-	-	2025 он	
Биологийн нөхөн сэргээлт								
2	Уурхайн ашиглалтын талбайд эвдрэлд өртсөн талбайг нөхөн сэргээх	2024 онд ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулаагүй боловч 14.23 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн. 2025 онд биологийн нөхөн сэргээлт хийх талбай байхгүй учир хийх боломжгүй болж байна.	га	-	-		2025 он	”Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах, Техникийн ерөнхий шаардлага” /MNS 5918-2023/
Нийт						43.72		

7. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2020 онд Төв аймгийн Заамар суманд байрлах эзэн холбогдогч нь тодорхойгүй эвдэгдэж орхигдсон талбайд 2.6 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. 2020,2021,2022,2023,2024 онуудад нийт 19 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийсэн.

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Нийт зардал, сая.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Дүйцүүлэн хамгааллын ажил хийх талбайг орон нутгийн удирдлагатай тохиролцон сонгох	Навчит модны суулгацаар нөхөн сэргээлт хийх	Орон нутгаас санал авах	5000 ширхэг	-	ҮАЗ	2025 он	Байгаль орчны үнэлгээний тухай хууль
2	Дүйцүүлэн хамгааллын хэрэгжүүлэх ажлыг хийж гүйцэтгэх	Уул уурхайн нөлөөгөөр эвдрэлд өртөн нөхөн сэргээгдээгүй үлдсэн талбайд	Байршил Орон нутгаас санал авах	5 га	-	5.3	2025 он	
	Нийт					5.3		

8. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уг төслийн БОНБНҮ-ний хээрийн хэмжилт судалгааны үеэр АМТЗ-ийн талбайд нүдэнд ил харагдах түүх соёлын дурсгалт зүйлс ажиглагдаагүй байна. Гэвч бид “Түүх соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль”-ийг сахин биелүүлэх үүднээс хэрэв уурхайлалт болон уурхайн бэлтгэл шатны барилга байгууламж, зам талбайн ажлыг хийж байх үед газрын гүнээс түүх соёлын дурсгалт зүйл гарсан тохиолдолд нэн даруй газар шорооны ажлыг зогсоон төрийн захиргааны төв байгууллагуудад нь мэдэгдэхээр төлөвлөн ажиллах болно.

№	Нөлөөлөлд өртөх түүх соёлын өвүүд	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн өртөг	Нийт зардал (сая.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
1	АМТЗ-ийн талбай орчим болон дотор байх түүх соёлын өвүүд	Олборлолтын үйл ажиллагаанд түүх соёлын өвүүд илэрвэл	Шаардлагатай тохиолдолд дурсгалуудыг шилжүүлэх	-	-	-	2025 он	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль
Нийт						ҮАЗ		

2020 онд палеонтологийн судалгааг ШУТИС, ГУУС-ийн Стратиграфи-Палеонтологийн судалгааны төвөөр гүйцэтгүүлсэн. Ордын хэмжээнд палеонтологийн дурсгал илрээгүй болно.

9. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уурхайн эрчимтэй сөрөг нөлөөллийн бүсэд орших иргэд, оршин суугчид, айл өрх, байгууллагыг зайлшгүй нүүлгэх шаардлагатай болсон “Ашигт малтмалын тухай” хуулийн 41 дүгээр зүйлд заасны дагуу ашиглалтын үйл ажиллагааны явцад худаг, өвөлжөө, хувийн болон нийтийн зориулалттай орон байр бусад барилга байгууламж болон түүх, соёлын дурсгалт зүйлсэд гэм хор учруулсан бол хохирлыг өмчлөгч, эзэмшигчид бүрэн хэмжээгээр төлөх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд тэдгээрийг шилжүүлэн байрлуулахтай холбогдсон зардлыг хариуцна.

№	Нөлөөлөлд өртөх иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээн ий цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн өртөг	Нийт зардал (сая.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
1	Уурхайн ойр, орчим болон нөлөөллийн бүсд нутаглаж амьдардаг иргэд	Шаардлагатай тохиолдолд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох	АМТЗ-ийн талбай	-	-	Харилцан тохиролцооны үндсэн дээр	2025 он	“Ашигт малтмалын тухай” хуулийн 41 дүгээр зүйл
Нийт						-		

10. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Энэ төлөвлөгөөнд батлагдсан аргачлалын дагуу хийсэн байгалийн аюул, гамшгийн үнэлгээгээр тогтоогдсон учирч болзошгүй байгалийн гамшиг, түүнээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх ажлын хэмжээ, шаардагдах зардал, баримтлах стандартуудыг энд тусгасан болно.

№	Болзошгүй аюул, осол сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээн ий цар, хэмжээ	Нэгжийн өртөг	Нийт зардал (сая.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
1	Байгалийн болзошгүй гамшиг, аюулт үзэгдлээс үүдэн төслийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх, дам нөлөөллөөр хүрээлэн буй	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагаа, гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх сургалт сурталчилгаа, болзошгүй аюулын үед авах арга хэмжээг төслийн нийт ажилтан албан хаагчдад тогтмол хугацаанд танилцуулах	Төслийн нийт ажилчдад	-		2025 он	ХАБЭА
2		Аянга, цахилгаанаас үүдэлтэй аюул ослоос сэргийлэхийн тулд аянга зайлуулагч байрлуулах	Засварын талбай ШТС	Үйл ажиллагааны төсөвт суулгах	Үйл ажиллаг ааны турш		

3	орчныг бохирдуулах	Шороон шуурганаас үүдэх сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулахын тулд байгууламжуудын битүүмжлэлийг сайн хийх, ажиллагсдыг хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслээр бүрэн хангах, шаардлагатай үед үйл ажиллагааг түр зогсоох	Төсөлд ашиглагд ах машин техник	Үйл ажиллагааны төсөвт суулгах	Үйл ажиллаг ааны турш	Гамшгаас хамгаалах хууль
4		Үйлдвэрлэлд гарч болзошгүй аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулж мөрдөх	Төслийн хүрээнд	-	2025 он	
5	Автомашин, тээврийн хэрэгслийн осол гарахаас сэргийлэх	Зохих стандартын шаардлага хангасан замын тэмдэг, тэмдэглэгээг шаардлагатай гэж үзсэн газруудад байрлуулана.	Төсөлд ашиглагд ах машин техник	ҮАЗ	2025 он	ХАБЭА
6		Машин техник, хувцас хэрэглэлд гэрэл ойлгогч, дарцаг хэрэглэх	Төсөлд ашиглагд ах машин техник	ХАБЭА зардал	2025 он	
7	Үйлдвэрлэлийн гэнэтийн ослын	Болзошгүй аюулын үед ашиглах гарцаар хангах, аюулгүй ажиллагаа, аврах сургалт зохион байгуулах, цугларах цэг байгуулах	Төслийн хүрээнд	ХАБЭА зардал	2025 он	ХАБЭА
8	улмаас хүний эрүүл мэнд, амь насанд сөргөөр нөлөөлж, олборлолтын үйл	Гал унтраах багаж хэрэгслийн бэлэн байдалд нэгж тус бүрийг удирдах ажилтан өдөр бүр тогтмол хяналт тавьж илэрсэн дутагдлыг биечлэн засах, холбогдох арга хэмжээг авч ажиллах	Төслийн хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардлаар	2025 он	
9	ажиллагаа доголдох, зогсох	Уурхайн галын аюул гарч болох газар, экскаватор, автосамосвал бүрт “Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх заавар”-т заасан гал унтраах хэрэгсэл, материал, багаж төхөөрөмж бэлэн хадгалсан байх	Төсөлд ашиглагд ах машин техник	Үйл ажиллагааны зардлаар	2025 он	ХАБЭА
		Нийт			1.4 + ҮАЗ + ХАБЭА зардал	

11. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЗАРДАЛ

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Тоохэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Ахуйн хог хаягдал									
1	Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах	Ахуйн хог хаягдлыг түр хадгалах цэг байгуулах. Мөн ус үл нэвтрүүлэгч материалаар хогийн цэгийн доод хэсэгт дэвсэж, гадуур нь хашаа татах тохижуулах	Уурхайн тосгонд Уурхайн талбай	ширхэг	-			2025	Хог хаягдлын тухай хууль
2		Энгийн хог хаягдлаа ангилан ялгах хогийн сав нь “Хог хаягдлын тухай хууль”-ийн 15-р зүйлд заасны дагуу хог хаягдлыг ангилах, ачих, цуглуулах технологид нийцсэн, галд тэсвэртэй материалаар хийгдсэн, хог хаягдал салхиар тархах, хур тунадасны ус хуримтлагдах, шүүрэл ялгарахаас сэргийлсэн, ангилан ялгах тэмдэг тэмдэглэгээтэй байна.	Уурхайн хог хаягдлын цэг	-	-	-		2025	Хог хаягдлын тухай хууль
3		Хог хаягдлын түр хадгалах цэг болон, хогийн савуудад ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж байх шаардлагатай							
4		Нийт ажилчдад хог хаягдлын менежментийн талаар сургалт зохион байгуулж, зохих мэдлэгийг эзэмшүүлэх, дадал зуршлыг хэвшүүлэх	Төслийн хүрээнд	-		-	-	2025	Хог хаягдлын тухай хууль
2.Аюултай хог хаягдал									
1	Тээврийн хэрэгслээс гарах аюултай хог хаягдал	Ашигласан тос, тослогооны материал, аккумуляторыг тусгай цэг гарган хуримтлуулах	Засварын газарт	-	-	-	-	2025	Хог хаягдлыг тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/ 2017-05-12
2		Ашигласан тос тосолгооны материалыг дахин боловсруулах үйлдвэрт улиралд нэг удаа нийлүүлэх, гэрээ байгуулах	Төслийн хүрээнд				-	2025	
		Нийт					0.8		

12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ) нь Төв аймгийн Заамар сумын нутаг дэвсгэрт байрлах Ар наймганы дунд хэсэг алтны шороон ордыг олборлохоор “Хаан булаг интернэйшнл” ХХК-аас явуулж байгаа үйл ажиллагаа, хэрэгжүүлж байгаа төсөл нь байгаль орчин, хүний амьдрах орчинд хэрхэн нөлөөлж байгаа, үзүүлж буй нөлөөлөл нь зөвшөөрөгдөх хязгаарт байгаа эсэхийг хянах үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж, хэмжих, шинжлэх арга, стандарт, хяналт хийх байршил, давтамж зэргийг бүхэлд нь тусгасан нөлөөлөх байдлын үнэлгээний нэг чухал баримт бичиг юм.

ОХШХ нь БОХТ-тэйгээ нягт уялдсан бөгөөд байгаль орчныг хамгаалахаар авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний үр дүнг илэрхийлж, уг авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ үр ашигтай байгаа эсэхэд үнэлэлт дүгнэлт өгөх, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүдэд юуг анхаарах шаардлагатайг зааж өгнө.

Байгаль орчныг хамгаалах тухай, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай, Ашигт малтмалын тухай Монгол Улсын хуулиудын дагуу “Хаан булаг интернэйшнл” ХХК батлагдсан арга, аргачлалаар, итгэмжлэгдсэн тоног төхөөрөмжөөр байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажлыг явуулах шаардлагатай. Тухайн жилд хийсэн хяналт шинжилгээний үр дүнгүүдийг жил бүрийн 11 сард холбогдох сум, аймаг, төрийн захиргааны төв байгууллагуудад хүргүүлэн хянуулж, дараа оныхоо төлөвлөгөөг батлуулж ажиллах ёстой.

Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийг бүрэн хэрэгжүүлэх, батлагдсан арга, аргачлалаар дээжлэлт, хэмжилт хийх, холбогдох нарийвчлал, тохиргоог хангасан багаж тоног төхөөрөмжөөр шинжилгээг хийлгэх, үр дүнг шаардагдах нэгжийн системээр гаргах зэрэг бүхий л үйл ажиллагааг “Хаан булаг интернэйшнл” ХХК хариуцах болно. Байгаль орчны хяналт шинжилгээг тус төслийн байгаль орчны хэлтсийн холбогдох ажилтнууд хариуцан гүйцэтгэх бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд гаднаас мэргэжлийн байгууллагуудыг татан оролцуулна.

	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Байршил	Хугацаа давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн өртөг, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Тайлбар	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8
Агаарын чанар								
1.1	Хүхэрлэг хий (SO2) Азотын давхар исэл (NO2) Нийт тоосонцор	ШТМ-ын агуулах Карьерийн дэргэд Тээврийн замын дэргэд	5 болон 10 саруудад	2	-	0.20	Агаарын чанарт хяналт тавих	MNS5061:2001 MNS3113:1981 MNS0017.2.5.12:8988
1.2	Дуу шуугианы хэмжилт хийх	Уурхайн тосгон Ил уурхай	5 болон 10 саруудад	2				
Хөрсөн бүрхэвч								
2.1	Ялзмагийн агууламж, рН, давсжилт, чийгшил, NO3-N, P2O5, K2O, рН, нийт азот, нийт фосфор,	- Нөлөөлөлд өртөөгүй талбай - Шимт хөрсний овоолго - Нөхөн сэргээлт хийгдсэн талбай	5 болон 10 саруудад	2	0.30	0.30	Олборолт болон үйл ажиллагааны нөлөөгөөр тухайн хөрсөн бүрхэвчийн доройтол, бохирдолт хяналт тавих,	MNS 2305-94 MNS 3298-1991 MNS 5850:2008
2.2	Нефть, нефтийн бүтээгдэхүүн, нүүрсустөрөгчид, хүнд металлын агууламж микробиологийн үзүүлэлт	- Шатахуун ачих, буулгах, машин механизмыг шатахуунаар цэнэглэх талбай, агуулах орчимд - Хог хаягдал бохирын цэгийн орчимд	5 болон 10 саруудад	2	0.30	0.30		
Усан орчин								
1	Ca, Mg, Cl, SO4, NO2, NO3, NH4, HCO3, Fe, As, Na, K, Cd, Cu, Pb, Zn, Cr, Ni, Ag, Al, B, Ba, Mg, Mn, Se, Sr, Mo, Co, Be, Sb, Ca-ийн агууламж, амт, үнэр, өнгө, рН, нийт ууссан хатуу	Уурхайн унд-ахуйн усны зориулалттай гүний худаг Үйлдвэрийн ус цуглуулах эргэлтийн усан сан	5 болон 10 саруудад	2	0.5	0.5	Олборлолт болон үйл ажиллагааны нөлөөгөөр тухайн ордын усны чанарын өөрчлөлт, болон бохирдолт хяналт тавих,	MNS0900:1992 MNS3935:1986 MNS3936:1986 MNS4432:1997 MNS3934:1986 MNS5667-2:2001 MNS4867:1999

	бодисын хэмжээ, нийт хатуулаг, цахилгаан дамжуулах чанар,						байгальд нийлүүлж буй хаягдал ус чанарын шаардлага хангаж буй хэсэгт хяналт тавих	
	Усанд агуулагдах хүнд металлын шинжилгээ	Хаягдлын усан сан	5 болон 10 саруудад	2	0.1			
	Усны бактерлогийн шинжилгээ: /Гэдэсний савханцар, нянгийн тоо, гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч нян, агааргүйдэх/	Унд ахуйн хэрэглээний ус	Улиралд нэг удаа	4	-			
Эрүүл мэндийн хяналт								
1	Ажилчдын эрүүл мэнд	Нийт ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах	Жил бүр	1		ҮАЗ	Эрүүл мэндийн төвтэй хамтран ажиллах	
1 жилд						1500.0		

13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв, сая.төг	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			2025 он				
			Сар 1.2.3	Сар 4.5.6.7.8	Сар 9.10.11		
	1	2	3	4	5	6	7
1	Уурхайн бүх ажлыг ил уурхайн аюулгүй байдлын дүрмийн дагуу явуулах, технологийн процессийг паспортжуулах	ҮАЗ	х	х	х	Уурхайн дарга, Ерөнхий инженер	
2	Олборлолтын явцад археологи, палеонтологи, түүх, соёлын дурсгалт зүйлс илэрвэл сумын ЗДТГ, мэргэжлийн зохих байгууллагад яаралтай мэдэгдэж, авран хамгаалах арга хэмжээ авах	-		2025 он	х	Уурхайн дарга, БО ажилтан, Менежер	
3	Байгалийн гэнэтийн аюултай үзэгдэл /газар хөдлөлт, үер, салхи шуурга/ болон үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр ажиллагсдыг жилд 1-2 удаа сургаж, дадлагажуулах, энэ талаар дотоод журам төлөвлөгөөтэй ажиллах	1.0		Жил бүр		Уурхайн дарга, БО ажилтан, Менежер	
4	Байгаль орчны итгэмжлэгдсэн лабораториор орчны хяналт шинжилгээ хийлгэх арга хэмжээ авч, ус, хөрс, агаарын бохирдол, хөрсний эвдрэл, элэгдэл, усны нөөцийн байдалд хяналт тавьж ажиллах	ҮАЗ			Жил бүр	Уурхайн дарга, БО ажилтан, Менежер	
5	Газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааны ажлыг хийлгэх/5 жил тутамд/	-		х	-	Уурхайн дарга, БО ажилтан, Менежер	
	Нийт	1.0					

**14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацаа тов	Тайлагнах зардал мян.төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1	Заамар сумын Хайлааст багийн иргэд	ИНХ-д танилцуулах	Тухайн жилд хийгдсэн ажил	Тухайн оны 4 - р улирал	ҮАЗ	Уурхайн дарга Байгаль орчин хариуцсан ажилтан	Багийн төв
2	Төв аймгийн Байгаль орчны газар	Тайлангийн бичвэрийг хэвлэмэл байдлаар /3 хувь/	Тухайн жилд байгаль орчны талаар хийгдсэн ажил нөхөн сэргээсэн ажлын акт болон холбогдох материал	Тухайн оны 11 - р сарын 1 дотор	ҮАЗ	Уурхайн дарга Байгаль орчин хариуцсан ажилтан	Төв аймгийн төв
3	Төрийн захиргааны төв байгууллага	Тайлагийн бичвэрийг хэвлэмэл байдлаар /3 хувь/		Тухайн оны 12 - р сарын 1 дотор	ҮАЗ	Уурхайн дарга Байгаль орчин хариуцсан ажилтан	Төрийн захиргааны төв байгууллага
	Нийт				ҮАЗ		

15. БОМТ-НИЙ ЗАРДЛЫН НЭГДСЭН ХҮСНЭГТ

Д/д	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	Үнийн дүн / мян.төг /
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	2 700.0
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	43 720.0
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	5 300.0
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	-
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	1 400.0
7	Хог, хаягдлын менежментийн арга хэмжээний зардал	800.0
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ)	1 500.0
9	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	1 000.0
10	Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	-
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд нийт		56 420.0